

PL

PL

PL

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.5.2010
KOM(2010) 207 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI
DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**

Podsumowanie europejskiej polityki sąsiedztwa

{SEK(2010) 513 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 514 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 515 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 516 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 517 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 518 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 519 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 520 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 521 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 522 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 523 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 524 wersja ostateczna}
{SEK(2010) 525 wersja ostateczna}

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Podsumowanie europejskiej polityki sąsiedztwa

1. WPROWADZENIE

Europejska polityka sąsiedztwa zmieniła stosunki między UE a jej sąsiadami¹. Od jej uruchomienia w 2004 r. kontakty polityczne stały się bardziej intensywne i widoczne. Wymiana handlowa rosła w tempie dwucyfrowym, czemu sprzyjał szybki proces liberalizacji i zbliżania przepisów prawnych. Pomoc UE została dostosowana do konkretnych potrzeb krajów partnerskich w zakresie reform, a jej wysokość w obecnych ramach finansowych została zwiększona o 32%.

Niezależnie od tego osiągnięcie celów europejskiej polityki sąsiedztwa, takich jak wspólna stabilność, bezpieczeństwo i dobrobyt, wciąż wymaga dużego nakładu pracy. W traktacie lizbońskim zostało to odzwierciedlone w formie zobowiązania UE do rozwijania szczególnych stosunków z państwami sąsiadującymi poprzez dążenie do utworzenia przestrzeni dobrobytu i dobrego sąsiedztwa (art. 8 TUE). Na politykę sąsiedztwa oddziaływać również będzie zwiększenie jednolitości, spójności i koordynacji polityki UE w zakresie stosunków zewnętrznych wynikające z powołania wysokiego przedstawiciela/wiceprzewodniczącego Komisji oraz utworzenia Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, a także powołania komisarza z konkretnymi uprawnieniami regionalnymi, które pozwolą poświęcić więcej uwagi europejskiej polityce sąsiedztwa i objętym nią państwom.

W świetle powyższego Komisja na początku swojej nowej kadencji uznała, że należy dokonać podsumowania postępów osiągniętych od momentu uruchomienia tej polityki. Przedstawiona poniżej analiza posłuży za podstawę do dalszego rozwijania europejskiej polityki sąsiedztwa, jak najlepszego wykorzystania nowych możliwości otwartych przez traktat lizboński oraz optymalizacji wkładu europejskiej polityki sąsiedztwa w realizację długoterminowych celów UE, w tym strategii „Europa 2020”.

Załączony do niniejszego komunikatu dokument roboczy służb Komisji bardziej szczegółowo opisuje realizację europejskiej polityki sąsiedztwa w poszczególnych krajach partnerskich w 2009 r.

2. WSPÓLPRACA DWUSTRONNA W RAMACH EUROPEJSKIEJ POLITYKI SĄSIEDZTWA 2004 – 2009

Europejska polityka sąsiedztwa ma na celu pogłębienie dialogu politycznego i współpracy z każdym z sąsiadów i osiągnięcie znacznej integracji gospodarczej. EPS to partnerstwo na rzecz reform, które oferuje uczestnikom „więcej za większe zaangażowanie”: oznacza to, że

¹ Algieria, Armenia, Autonomia Palestyńska, Azerbejdżan, Białoruś, Egipt, Gruzja, Izrael, Jordania, Liban, Libia, Maroko, Republika Mołdowy (zwana dalej „Mołdową”), Syria, Tunezja, Ukraina.

im bardziej kraj partnerski zacieśnia relacje z UE, tym pełniejsze może uzyskać wsparcie ze strony Unii.

Zgodnie z tym podejściem następowało stałe **zacieśnianie stosunków umownych**. Do 2004 r. zawarto układy o stowarzyszeniu z większością krajów partnerskich na południu. Układ o stowarzyszeniu z *Syrią* jest gotowy do podpisania. Jeśli chodzi o partnerów na wschodzie, to w zgodzie z celami Partnerstwa Wschodniego², które nadało specyficzny wschodni wymiar EPS, układy o partnerstwie i współpracy z 1990 r. są zastępowane ambitniejszymi układami o stowarzyszeniu.

Do początku 2007 r. dwunastu partnerów uzgodniło z UE **plany działania** w ramach EPS, które stanowią pomocne narzędzie służące ukierunkowaniu reform. Obecnie, gdy kończy się okres realizacji pierwszych planów działania w ramach EPS, trwają prace nad przygotowaniem kolejnych w oparciu o zdobyte doświadczenia.

W taki sposób UE stopniowo zacieśnia stosunki z sąsiadami w niespotykanym dotąd stopniu. Gęsta siatka prawie 100 podkomitetów umożliwiła stałą i owocną wymianę informacji na temat wszystkich kwestii leżących we wspólnym interesie – od sposobu rządzenia i demokracji po reformę sektora transportu i zdrowia – oraz przyczynia się do zwiększania wzajemnego zaufania i znajomości. Powodzenie zastosowanego podejścia spowodowało, że inni partnerzy na południu (*Maroko, Izrael, Jordania, Egipt, Tunezja i Autonomia Palestyńska*) zaczęli dążyć do zacieśnienia stosunków dwustronnych z UE.

2.1. Lepszy sposób rządzenia i rozwiązanie przedłużających się konfliktów

EPS stanowi przejaw wspólnego zaangażowania UE i jej krajów partnerskich we wspólne wartości demokracji, państwa prawa i praw człowieka oraz pełnego poparcia UE dla procesów demokratyzacji podejmowanych przez jej sąsiadów. Współpraca w ramach EPS wpisuje się w trudny kontekst polityczny, charakteryzujący się niekiedy istnieniem przedłużających się konfliktów, a jej osiągnięcia różnią się zależnie od państwa. Postępy w dziedzinie współpracy pozostają kluczowym elementem dla osiągnięcia przez kraje partnerskie długotrwałej stabilności i dobrobytu.

Postępuje proces przystępowania do konwencji i protokołów dotyczących **ochrony praw człowieka i podstawowych wolności**, ale wdrażanie tych dokumentów nie przebiega w pełni prawidłowo. Sytuacja w zakresie ochrony praw kobiet poprawiła się, czego przejawem jest między innymi kryminalizacja okaleczania żeńskich narządów płciowych w *Egipcie*, zwiększony udział kobiet w życiu politycznym w *Maroku* i *Jordanii* oraz pierwsze działania w odniesieniu do przestępstw honorowych przede wszystkim w *Libanie* i *Jordanii*. Na *Ukrainie* ważnym krokiem w kierunku wolności mediów było zniesienie praktyki wydawania tzw. „temniki” – instrukcji, w których władze wskazywały, jakie tematy mają być przedmiotem doniesień mediów. Nie przeprowadzono wystarczających zmian w dziedzinie zwalczania tortur. W wielu krajach nie rozwiązano również problemów dotyczących poszanowania wolności wypowiedzi, w szczególności w odniesieniu do środków masowego przekazu, wolności stowarzyszania i wolności zgromadzeń. Nieuzasadnienie ograniczona jest działalność przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka. Kara śmierci nadal obowiązuje w *Algierii*, na *Białorusi*, w *Egipcie*, *Izraelu*, *Jordanii*, *Libanie*, *Libii*, *Maroku*, na *okupowanych terytoriach palestyńskich*, w *Syrii* i *Tunezji*, i jest regularnie wykonywana na *Białorusi*, w *Egipcie*, *Libii* i *Syrii*. Większość państw objętych EPS nie

² Wspólna deklaracja przyjęta podczas szczytu Partnerstwa Wschodniego w Pradze, 7 maja 2009 r.

udziela odpowiedniej pomocy i ochrony osobom ubiegającym się o azyl oraz uchodźcom³. Niektóre z tych państw nie przystąpiły jeszcze do konwencji o uchodźcach z 1951 r. ani do protokołu z 1967 r. do tej konwencji, a w innych nie przyjęto jeszcze przepisów prawnych koniecznych do ich wdrożenia.

W wielu krajach brakuje przepisów **wyborczych**, a przeprowadzane wybory nie są zgodne z normami międzynarodowymi. Należy jednak zaznaczyć, że ostatnie wybory prezydenckie na *Ukrainie* i druga tura wyborów parlamentarnych w *Mołdowie* były wolne i uczciwe. Niektóre ustawy wyborcze przyjęte w ostatnich latach poprawiły jakość procesu wyborczego, przede wszystkim w *Maroku* i *Libanie*. Zarówno *Liban*, jak i *okupowane terytoria palestyńskie* skorzystały ponadto z unijnej pomocy w organizacji wyborów oraz unijnych wyborczych misji obserwacyjnych – były to jedyne dwa przypadki wśród krajów sąsiadujących na południu.

Poczyniono znaczące inwestycje zmierzające do zwiększenia potencjału i wydajności **wymiaru sprawiedliwości**, ale w większości państw całkowita niezawisłość, skuteczność i bezstronność sądownictwa nie została jeszcze osiągnięta. Jednym z najtrudniejszych wyzwań stojących przed krajami partnerskimi pozostaje reforma **administracji publicznej**.

Wszystkie kraje partnerskie posiadające plan działania dokonały ratyfikacji konwencji ONZ z 2005 r. w sprawie zwalczania **korupcji**, ale mimo tego ze wskaźników percepcji korupcji wynika, że sytuacja w dziedzinie korupcji uległa ogólnemu pogorszeniu.

→ Nagłącą kwestią pozostaje konieczność propagowania dobrego sposobu sprawowania rządów, który jest celem samym w sobie, ale także podstawą do osiągnięcia stabilności politycznej i wzrostu gospodarczego. Postępy reform politycznych będą miały zasadnicze znaczenie dla rozwinięcia ściślejszych stosunków z państwami partnerskimi.

Misja UE ds. Szkolenia i Kontroli na przejściach granicznych na *Ukrainie* i w *Mołdowie* ustanowiona w 2005 r. jest przykładem tego, jak EPS może skutecznie przyczynić się do **zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania**. Misja ta ma na celu osiągnięcie przejrzystości w ruchu na granicy ukraińsko-mołdawskiej oraz promowanie otoczenia biznesu, które pokaże operatorom gospodarczym, w tym także operatorom w Naddniestrzu, korzyści płynące z prowadzenia działalności w zgodzie z mołdawskim ustawodawstwem w celu korzystania z międzynarodowych (i unijnych) preferencji handlowych. Prowadzi ona również działania mające wykreować atmosferę wspólnego zaufania i zrozumienia w sytuacji konfliktu.

UE dostarczyła intensywnego wsparcia politycznego, technicznego i finansowego *Gruzji*, zmierzającego do złagodzenia konsekwencji konfliktu z 2008 r., a także do pokojowego rozwiązania konfliktów na terytorium Gruzji. UE przekazała Gruzji znaczną pomoc na rzecz uporania się ze skutkami konfliktu, w tym środki finansowe na ten cel w wysokości 500 mln EUR. UE pełniła również aktywną rolę współprzewodnicząc wraz z ONZ i OBWE rozmowom w Genewie, które stanowią jedyną platformę dla procesu rozwiązywania trwającego konfliktu. UE rozmieściła również w Gruzji cywilną misję obserwacyjną w celu nadzorowania i analizowania procesu stabilizacji.

³ UE nadal wspierała zdolność w zakresie udzielania azylu w państwach objętych EPS w formie regionalnych programów ochrony (*Ukraina, Mołdowa*).

→ **Nierozwiązane konflikty nadal stanowią przeszkodę dla rozwoju krajów partnerskich i stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa samej Unii.** Traktat lizboński otworzył teraz nowe możliwości dla lepszego zintegrowania działań UE w dziedzinie zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania przy wykorzystaniu wszystkich właściwych instrumentów.

2.2. Wspieranie mobilności

Kontakty międzyludzkie ponad granicami zwiększają wzajemne zrozumienie oraz powiązania biznesowe i kulturowe i stanowią kluczowy element znaczącego zaangażowania UE w stosunki z sąsiadami. Komisja dołoży wszelkich starań na rzecz polepszenia mobilności i kontaktów międzyludzkich we wszystkich państwach sąsiadujących. Proces ten musi przebiegać w sposób, który jednocześnie wpłynie na poprawę bezpieczeństwa, zwiększenia legalnej i ciągłej mobilności podróżnych oraz intensyfikację kontroli osób, które mogłyby chcieć wykorzystać mobilność w celach popełnienia przestępstw.

W 2008 r. w krajach sąsiedzkich wydano w sumie 2,09 mln wiz Schengen. Jeśli zaś wziąć pod uwagę jedynie te trzynaście państw członkowskich, które należały do strefy Schengen w 2004 r., liczba wiz wynosiła 1,3 mln, co stanowi wzrost o 13% w stosunku do 1,15 mln w 2004 i jest zgodne z tendencjami na świecie. Obywatele krajów sąsiadujących na wschodzie nie potrzebowali wizy wjazdowej na teren wschodnich państw członkowskich przed przystąpieniem tych państw do UE w 2004 i 2007 r. Liczba osób podróżujących do UE z krajów sąsiadujących na wschodzie w rzeczywistości od tego momentu spadła.

UE podjęła konkretne działania, aby nasi sąsiedzi mogli wjeżdżać do UE łatwiej, taniej i szybciej. W wyniku **umów o ułatwieniach wizowych** z *Ukrainą* i *Moldową* opłaty wizowe uległy zmniejszeniu, a w odniesieniu do ponad jednej trzeciej wnioskodawców zniesiono je całkowicie. Umowy o readmisji z tymi państwami umożliwiły opanowanie problemu nielegalnej migracji i pełne zagwarantowanie bezpieczeństwa UE i jej partnerów. Zakończono negocjacje dotyczące takiej umowy również z *Gruzją*. Z *Gruzją* i *Moldową* uzgodniono ponadto inne środki (**partnerstwa na rzecz mobilności**) wspierające legalną migrację, ułatwiające legalne podróżowanie, zwalczanie nielegalnej migracji i wykorzystanie pozytywnego wpływu migracji na rozwój gospodarczy partnerów UE.

Partnerstwo Wschodnie otworzyło możliwość **zniesienia wiz** na pobyt krótkoterminowy, które jest dalekosiężnym celem krajów objętych Partnerstwem Wschodnim pod warunkiem stworzenia warunków dla bezpiecznej i dobrze zarządzanej mobilności. Trwa już zorganizowany dialog na temat zniesienia wiz z *Ukrainą*, a dialog z *Moldową* powinien rozpocząć się wkrótce.

Komisja w swoich sprawozdania wielokrotnie podkreślała, że UE powinna ułatwić legalne podróże krótkoterminowe również partnerom na południu. Niestety proces ten nie uległ znacznemu rozwojowi.

Komisja przywiązuje szczególne znaczenie do mobilności studentów, pracowników badawczych i naukowych. **Program Erasmus Mundus**, który wspiera reformy szkolnictwa wyższego i bliższe powiązanie instytucjonalne z UE, cieszy się ogromnym powodzeniem w regionie objętym EPS. W latach 2007–2009 dzięki stypendiom programu Erasmus Mundus ponad 3 250 studentów i pracowników naukowych z krajów partnerskich miało możliwość studiowania na uniwersytetach w UE przez okres do trzech lat. 474 studentów i pracowników naukowych z UE skorzystało z podobnych pobytów na uniwersytetach w krajach partnerskich. Program „**działania Marie Curie**” dostarcza możliwości w zakresie mobilności i rozwoju kariery naukowej badaczom z Europy i krajów sąsiadujących.

Z ogólnego punktu widzenia, biorąc pod uwagę, że przeszkodę dla mobilności stanowią oprócz obowiązku wizowego również inne czynniki, istniałaby możliwość nawiązania dialogu i współpracy także w odniesieniu do takich kwestii jak uznawanie stopni naukowych i kwalifikacji zawodowych lub przeniesienie praw.

→ **Mobilność osób jest coraz większa, ale powinna jeszcze ulec intensyfikacji.** Podróżni z państw sąsiadujących przechodzą przez skomplikowane i długie procedury związane z wydaniem wizy wjazdowej do UE. Oczekuje się, że problemy te zostaną rozwiązane dzięki nowemu kodeksowi wizowemu, który wszedł w życie w kwietniu 2010 r. Komisja pragnie również zwiększyć legalną mobilność przedsiębiorców, turystów, studentów i pracowników naukowych i zamierza w tym celu zaproponować następujące środki:

- **Harmonogram** zniesienia obowiązku wizowego w zakresie wiz na pobyt krótkoterminowy w odniesieniu do *Ukrainy*, a którą UE prowadzi już dialog wizowy oraz *Mołdowy*, z którą dialog wizowy rozpocznie się wkrótce. Postępy będą uzależnione od spełnienia wszystkich koniecznych warunków.
- **Umowy o ułatwieniach wizowych i umowy o readmisji** z krajami partnerskimi na wchodzie, które jeszcze umów takich nie podpisały, jak *Armenia*, *Azerbejdżan* i *Białoruś*.
- **Umowy o ułatwieniach wizowych z krajami partnerskimi na południu, pod warunkiem poczynienia postępów w zakresie zarządzania migracją, w tym zawarcia umów o readmisji.**
- **Praktyczne środki** oparte o kodeks wizowy UE, zmierzające do poprawy procesu wydawania wiz UE i zwiększenia ilości placówek konsularnych w regionie objętym Partnerstwem Wschodnim. Jeśli środki te okażą się skuteczne, zostaną wprowadzone we wszystkich krajach sąsiedzkich.
- Dalsze dialogi na temat środków mających na celu ułatwienie **dostępu do rynku pracy** dla obywateli państw objętych EPS, w tym na temat informowania o istniejących legalnych sposobach migracji i mobilności, a także możliwościach otrzymania pracy i kwalifikacjach wymaganych na rynku pracy.

2.3. Pogłębianie integracji gospodarczej

UE oferuje integrację gospodarczą ze swoim rynkiem zewnętrznym, która jest odzwierciedleniem długoterminowej strategicznej wizji obszaru o łatwym przepływie towarów i usług, łatwym zakładaniu przedsiębiorstw, zwiększonym poziomie zagranicznych inwestycji bezpośrednich w krajach partnerskich oraz wysokim poziomie ochrony socjalnej, ochrony konsumentów i ochrony środowiska.

Oferta ta przyjęła postać strategii Komisji na rzecz utworzenia **szeroko zakrojonych i kompleksowych stref wolnego handlu**. Jest to koncepcja, która polega na czymś więcej niż tylko zniesieniu ceł – szeroko zakrojone i kompleksowe strefy wolnego handlu obejmują również dostęp do usług, inwestycji, zamówień publicznych i wielu innych sektorów, wykorzystując zbliżenie do prawa UE w dziedzinach, w których może to doprowadzić do wzrostu wymiany handlowej. Podejście to zaakceptowali wszyscy partnerzy posiadający plan działań.

Celem ESP nie jest całościowy eksport dorobku prawnego UE. Niemniej w zglobalizowanym świecie, w którym obowiązuje jedynie kilka modeli regulacyjnych, model unijny wydaje się być atrakcyjny dla krajów partnerskich, również dlatego, że ze wszystkich kosztów reform wyłącza koszty związane z planowaniem reform politycznych i gospodarczych. W związku z powyższym wielu partnerów przyjęło strategię zbliżenia się w bardzo wielu dziedzinach do polityki i norm regulacyjnych UE.

Handel, dostęp do rynku i ujednocianie przepisów

Wartość unijnej **wymiany handlowej** z regionem objętym EPS w latach 2004–2008 wzrosła: unijny eksport zwiększył się o 63%, a import o 91%. Dużą część importu stanowią produkty energetyczne, ale nawet z wyłączeniem tych produktów, import z regionu objętego ENP wzrósł o 31%. Jako proporcja całkowitej światowej wymiany handlowej UE eksport do regionu objętego ESP wzrósł z 5,7% do 6,7%, a import z tego regionu wzrósł z 5,4% do 6,9%, co obrazuje szybko postępującą integrację gospodarczą.

Wymiana handlowa z partnerami na wschodzie zwiększała się szczególnie dynamicznie, choć punkt początkowy był stosunkowo niski: udział tego regionu w eksporcie unijnym zwiększył się prawie dwukrotnie – z 1,26% do 2,1%, a udział w unijnym imporcie wzrósł z 0,8% do 1,4%. Kryzys gospodarczy bardzo silnie uderzył w kraje partnerskie na wschodzie, co również stało się przyczyną zmniejszenia wymiany handlowej z tymi krajami w 2009 r.

Podjęto wstępne działania dostosowane do potrzeb poszczególnych krajów partnerskich, mające doprowadzić do większej integracji gospodarczej. Można wśród nich wymienić przyznanie autonomicznych preferencji handlowych (*Mołdowa*), które polegają na bezcłowym i bezkontyngentowym dostępie do wszystkich rynków produktowych UE (oprócz produktów rolnych, które niezależnie od tego objęto również pewnymi odstępstwami) oraz negocjowanie wielu porozumień sektorowych, takich jak umowy handlowe dotyczące produktów rolnych, przetworzonych produktów rolnych i rybołówstwa (*Egipt, Izrael, Maroko*) oraz układów w sprawie oceny zgodności i zatwierdzania produktów przemysłowych (ACAA), których celem jest uznanie równoważności przepisów technicznych, standaryzacja i ocena zgodności w wybranych sektorach (jeden taki układ został zawarty z *Izraelem*, a *Egipt* i *Tunezja* prowadzą aktywne przygotowania do negocjacji). Tytułem przykładu osiągnięty poziom pełnej liberalizacji przetworzonych produktów rolnych w dwustronnej wymianie handlowej między UE a *Izraelem* wynosi 95%, a w odniesieniu do pozostałych 5% przyznano sobie wzajemnie pewne dodatkowe preferencje. Trwają również negocjacje dotyczące liberalizacji w sektorze usług i prawa do prowadzenia działalności gospodarczej (*Maroko, Tunezja, Izrael* i *Egipt*). W 2008 r. wprowadzono system całkowicie wolnego handlu w zakresie produktów przemysłowych z *Tunezją*.

Toczy się proces negocjacyjny dotyczący szeroko zakrojonej i kompleksowej strefy wolnego handlu z *Ukrainą*, a przygotowania do otwarcia negocjacji na ten temat z *Mołdową, Gruzją* i *Armenią* są w toku.

Wyniki omawianego procesu integracji są następujące:

- Władze **celne** krajów partnerskich poczyniły działania na rzecz wzmocnienia swojego potencjału poprzez plany wprowadzenia nowoczesnych technik celnych, takich jak zarządzanie ryzykiem, kontrole po odprawie celnej, koncepcja „upoważnionych podmiotów gospodarczych” oraz „punktu kompleksowej obsługi”.

- Kraje partnerskie szybko przyjęły unijny model regulacyjny dla **łączności elektronicznej** w celu nadania tempa wzrostowi i rozwijania gospodarek opartych na wiedzy. Europejska polityka sąsiedzka wspierała władze krajów partnerskich wyrażającą chęć do otwarcia rynków oraz promującą podejście prorynkowe operatorów dominujących. W celu dostosowania się do UE, która jest jednym z najbardziej konkurencyjnych rynków na świecie, podjęto takie kroki, jak otwarcie rynku telefonii stacjonarnej i bardziej zaawansowanych usług, jak Internet, a także przetargi na dodatkowe licencje dla telefonii komórkowej. Oczekuje się, że w *Egipcie* sektor technologii informatycznych i telekomunikacyjnych przyczyni się do wzrostu eksportu z 175 mln EUR w 2005 r. do 770 mln EUR w 2010 r., a także w znaczący sposób wpłynie na tworzenie miejsc pracy. Zwiększone wykorzystanie technologii informatycznych i telekomunikacyjnych jest ważnym czynnikiem wpływającym na proces demokratyzacji społeczeństw.
- Uruchomienie **wspólnego obszaru lotniczego** z krajami partnerskimi to najważniejszy element zewnętrznej unijnej polityki w dziedzinie lotnictwa, której celem jest utworzenie jednolitego rynku transportu lotniczego obejmującego do 60 państw i 1 mld ludzi. W 2006 r. podpisano euro-śródziemnomorską umowę lotniczą z *Marokiem*. Rok później liczba pasażerów przewiezionych między Marokiem a UE wzrosła o 17% (w porównaniu do światowego zwiększenia transportu lotniczego o 6%), a jednocześnie pojawiły się 52 nowe drogi powietrzne i na rynek weszło 12 nowych przewoźników lotniczych. Podobne umowy zaczęły obowiązywać z *Gruzją* i *Jordanią*, podczas gdy negocjacje z *Izraelem*, *Libanem*, *Tunezją* i *Ukrainą* są w toku, a w odniesieniu do negocjacji z *Algierią* Komisja otrzymała mandat negocjacyjny. Tego rodzaju umowy mają nie tylko pozytywny wpływ na ruch lotniczy i wzrost gospodarczy, ale stanowią także zasadnicze narzędzie promowania najwyższych standardów osiągniętych przez UE w zakresie bezpieczeństwa ruchu lotniczego i zarządzania nim. Komisja przedstawi swoje szczegółowe podejście w inicjatywie dotyczącej zewnętrznej polityki UE w dziedzinie transportu lotniczego, która ma zostać opracowana do końca 2010 r.

→ **Otwarcie rynków przyniosło korzyści zarówno UE, jak i krajom partnerskim.** Otwarcie rynków w sektorach, w których kraje partnerskie mają przewagę konkurencyjną ma zasadnicze znaczenie dla ich gospodarek. Kontynuowana będzie liberalizacja handlu oraz proces tworzenia szeroko zakrojonych i kompleksowych stref wolnego handlu.

→ **UE i jej kraje partnerskie mogą skorzystać na atrakcyjności wspólnego otoczenia regulacyjnego.** Wraz z powiększaniem się obszaru gospodarczego, na którym stosowane są unijne normy i standardy, promowana jest światowa akceptacja dla unijnego modelu uregulowań prawnych. Może to dać UE oraz podmiotom gospodarczym z jej krajów partnerskich przewagę konkurencyjną: już teraz produkują one na szerszy rynek UE, a w im większym stopniu unijne normy i standardy będą akceptowane, tym łatwiejszy będzie dla nich dostęp do zagranicznych rynków. Fakt, że kryzys gospodarczy nie doprowadził do uwstecznienia reform gospodarczych jest oznaką odporności procesu transformacji, na którym budujemy dobrobyt naszych sąsiadów oraz nasz własny.

Stymulowanie otoczenia biznesu

EPS wspiera reformy gospodarcze służące wytworzeniu lepszego klimatu biznesowego i inwestycyjnego. Na południu za główne narzędzie przeprowadzania takich reform służy przyjęta w 2004 r. „Euro-śródziemnomorska karta przedsiębiorczości”. Karta, która czerpie z najlepszych praktyk stosowanych w UE, została przyjęta przez kraje partnerskie jako dokument pomocniczy dla ich programów reform. Ponieważ stosowanie karty przynosi

pozytywne wyniki, przewidywane jest włączenie do niej najważniejszych elementów unijnego programu Small Business Act. Powstały również plany, aby zainicjować podobny proces w kontekście Partnerstwa Wschodniego.

Z monitorowania wdrażania karty i różnych badań, takich jak sprawozdanie Banku Światowego dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej (*Doing Business Report*) wynika, że **klimat dla rozwoju przedsiębiorczości** w regionie objętym ENP poprawia się. Tytułem przykładu czas oczekiwania na zarejestrowanie przedsiębiorstwa w *Jordanii*, który w 2004 r. wynosił 79 dni, w 2010 r. skrócił się do 13 dni.

→ **Należy nadal dążyć do promowania warunków sprzyjających przedsiębiorczości i inwestycjom.** W szczególności kraje partnerskie muszą kontynuować polepszanie otoczenia regulacyjnego dla przedsiębiorczości, zwalczanie korupcji, wspieranie przedsiębiorczości i innowacji, podnoszenie kwalifikacji i poprawę dostępu do finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które stanowią motor wzrostu gospodarczego.

W kierunku agendy społecznej EPS

Kraje partnerskie zgadzają się z tym, że częścią ESP jest również rozwiązywanie szerokiego wachlarza problemów z zakresu **polityki społecznej** i rozumieją, że spójność społeczna wpływa na poprawę środowiska biznesowego i jest konieczna do nadania legitymacji reformom i zagwarantowania trwałości ich wyników. Plany działania obejmują takie dziedziny, jak polityka zatrudnienia, dialog społeczny, prawa pracownicze, włączenie społeczne, ochrona społeczna, równość płci i zasada równego traktowania. Stanowi to kompleksową agendę społeczną z jasno określonymi priorytetami i harmonogramem, która jednakże na razie czeka na realizację. Odnotowano już postępy w zakresie ustawodawstwa dotyczącego promowania godziwej pracy i reformy systemu emerytalnego, ale zmiany w dziedzinie polityki zatrudnienia, praw związkowych, dialogu społecznego i równości szans postępują nierównomiernie.

→ **Aby reformy socjo-ekonomiczne z powodzeniem doprowadziły do stworzenia w pełni podzielanej agendy społecznej w ramach EPS, kraje partnerskie muszą nie ustawać w wysiłkach politycznych i przeznaczyć wystarczające zasoby administracyjne i zasoby ludzkie do realizacji koniecznych reform.**

2.4. Wspólna odpowiedzialność za środowisko

Odpowiedzialność za ochronę **środowiska** ciąży zarówno na UE, jak i jej partnerach i dlatego problemy środowiskowe można skutecznie rozwiązywać jedynie za pomocą wspólnie prowadzonych reform. Kraje partnerskie mają świadomość stojących przed nimi trudności, ale mimo przekonujących argumentów gospodarczych przemawiających za intensywnymi działaniami na rzecz środowiska, które pozwoliłyby uniknąć wysokich kosztów usuwania zanieczyszczeń w przyszłości, zasoby przeznaczane na ten cel są niewystarczające. Niezależnie od istnienia wielu międzynarodowych zobowiązań i procesów, ich realizacja często pozostawia wiele do życzenia. Najważniejszym celem EPS jest zatem współpraca z krajami partnerskimi zmierzająca do osiągnięcia lepszego planowania strategicznego, ustalenia priorytetów i zwiększenia zdolności administracyjnych.

Osiągane postępy były nierównomierne. Wśród pozytywnych zmian należy wymienić reformę administracji odpowiedzialnej za środowisko naturalne w *Jordanii*, a na *Ukrainie*

współpracę z Regionalnym Centrum Ekologicznym dla Kaukazu, inicjatywę „Horyzont 2020” oraz projekt strategii na rzecz środowiska.

Wiele krajów partnerskich wykazuje coraz większe zainteresowanie unijnymi doświadczeniami w tej dziedzinie i coraz większą chęć dostosowania się do dyrektyw UE dotyczących ochrony środowiska. Ujednolicanie przepisów, a także współpraca w dziedzinie zarządzania środowiskiem powinna nadal pozostawać głównym elementem EPS. W kontekście strategii „Europa 2020” UE zmierza do zbudowania zrównoważonej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, a dążenie to otwiera możliwość korzystnej dla obu stron współpracy UE z krajami partnerskimi. Bardzo pilną kwestią pozostaje nasilenie współpracy w dziedzinie zachowania bioróżnorodności, w tym poprzez podnoszenie świadomości na temat korzyści gospodarczych płynących z funkcji ekosystemu, a z drugiej strony również na temat kosztów, jakie trzeba będzie ponieść w przypadku ich utraty.

Kraje partnerskie wyraziły również chęć współpracy z Europejską Agencją Środowiska, a EPS stworzyła im taką możliwość. Wykorzystując unijne środki finansowe, agencja ta pomaga krajowym partnerskim w gromadzeniu danych dotyczących środowiska i zarządzaniu nimi. EPS przyczyniła się również do zwiększenia otwartości i rozliczalności polityki w dziedzinie środowiska poprzez włączenie do jej realizacji organizacji pozarządowych.

W przyszłości należałoby dalej rozwijać lepiej skoordynowaną współpracę w zarządzaniu działaniami związanymi z morzem. Ścisła współpraca byłaby korzystna nie tylko dla zrównoważonego zarządzania zasobami rybołówstwa, w tym aktywnej kontroli połowów, ale także dla szerszych kwestii związanych ze zintegrowanym nadzorem morskim, zagospodarowaniem przestrzennym mórz oraz innymi aspektami polityki morskiej, w tym również szkoleniem zawodowym marynarzy. UE nadal wspiera kraje partnerskie objęte EPS w wysiłkach na rzecz ratyfikacji i wdrażania Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza.

→ W związku z tym, że w skomplikowanej dziedzinie środowiska namacalne wyniki reform nie pojawiają się z dnia na dzień, konieczne jest wykorzystywanie osiągniętych wyników do podniesienia standardów ekologicznych w całym regionie. Poprawa ochrony środowiska poprzez nieustanne zbliżanie do najważniejszych przepisów unijnych, lepsze zarządzanie środowiskiem, wyższa wydajność energetyczna i odpowiednie wykorzystanie funkcji ekosystemu stworzy podstawy dla dalekosiężnego zrównoważonego rozwoju.

2.5. Współpraca w przeciwdziałaniu zmianom klimatu

Przeciwdziałanie zmianom klimatu stanowi priorytet dla całej społeczności światowej. Kraje partnerskie, uwzględniając porozumienie kopenhaskie, trwające negocjacje porozumienia w sprawie okresu po roku 2012 oraz przywództwo UE w tej dziedzinie, coraz częściej podnoszą kwestie związane z klimatem podczas dialogu z UE. Poprzez EPS UE może pomóc krajom partnerskim we włączeniu kwestii związanych z klimatem do polityki prowadzonej w innych dziedzinach. Kraje partnerskie nie znajdują się wśród największych emitentów gazów cieplarnianych, ale niezależnie od tego mają duży potencjał do kontynuowania działań zmierzających do złagodzenia zmian klimatu (np. poprzez zwiększanie wydajności energetycznej lub promowanie zrównoważonego transportu) oraz do przystosowania się do zmian klimatu (np. w dziedzinie rolnictwa, zarządzania zasobami wodnymi oraz gotowości na reagowanie w przypadkach katastrof naturalnych, jak powodzie i susza).

→ Komisja nadal będzie zachęcała te kraje partnerskie, które nie przystąpiły do porozumienia kopenhaskiego, aby jak najszybciej się do niego przyłączyły i do przekazania informacji na temat celów i działań, jakie podejmą one w tym kontekście. UE dołoży wszelkich starań, by negocjacje w ramach ONZ były kontynuowane z myślą o zawarciu solidnego i skutecznego prawnie wiążącego porozumienia międzynarodowego. UE oczekuje, że dialog na temat kwestii łagodzenia zmian klimatu i przystosowywania się do niej zostanie pogłębiony.

2.6. Zrównoważona energia dla obywateli i przedsiębiorstw

UE i kraje partnerskie podzielają dążenie do utrzymania stabilnych, bezpiecznych i czystych zasobów energii dla obywateli i przedsiębiorstw i do przejścia na niskoemisyjne źródła energii. Przedstawiony przez Komisję pakiet 2007/2008 w zakresie zmian klimatu i energii odnawialnej określił ambitne ramy w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu, w tym przewidział rozwijanie zewnętrznej polityki energetycznej. Spór o gaz między *Ukrainą* a *Rosją* zimą 2008/2009 pokazał, że stoimy przed koniecznością szybkiego rozwiązania problemu bezpieczeństwa energetycznego. Drugi strategiczny przegląd sytuacji energetycznej przeprowadzony przez Komisję w 2008 r.⁴ wskazuje na potrzebę zacieśnienia stosunków z krajami partnerskimi będącymi ważnymi producentami energii oraz krajami tranzytowymi dla UE.

W tym kontekście partnerzy podjęli wiele działań mających na celu rozpoczęcie reformy sektora energii i stopniowego zbliżenia do polityki UE. UE podpisała **protokoły ustaleń** lub deklaracje w sprawie energii z *Azerbejdżanem*, *Białorusią*, *Egiptem*, *Jordanią*, *Marokiem* i *Ukrainą*.

Wiele krajów partnerskich przeprowadziło lub przeprowadza przegląd strategii w zakresie energii, mając na uwadze nowy nadrzędny aspekt efektywności energetycznej i energii odnawialnej. Partnerzy, poprzez przyjmowanie nowych przepisów, wzmocnienie otoczenia regulacyjnego i stopniowe eliminowanie nieprawidłowości cenowych, podjęli działania w kierunku stopniowego ujednoczenia swoich przepisów z zasadami wewnętrznego rynku energii. W 2009 r. rada Ministerialna Wspólnoty Energetycznej wyraziła zgodę na przystąpienie – pod pewnymi warunkami – *Moldowy* i *Ukrainy* do **Traktatu o Wspólnocie Energetycznej**. *Gruzja* uzyskała status obserwatora przy Wspólnocie Energetycznej.

UE oraz kraje partnerskie prowadziły współpracę w zakresie rozwijania sieci energetycznych. W marcu 2009 r. Komisja zorganizowała międzynarodową konferencję na temat modernizacji systemu przesyłu gazu na *Ukrainie*. UE współdziałała ze swymi partnerami na rzecz utworzenia **południowego korytarza gazowego**, w tym przy projektach gazociągu Nabucco i gazociągu kaspijskiego. UE wspierała plan *Moldowy* i *Ukrainy* dotyczący przeprowadzenia w przyszłości połączenia międzysieciowego z sieciami energii elektrycznej Europy kontynentalnej.

W państwach sąsiadujących od południa inicjatywy w ramach współpracy ukierunkowane były na rozwijanie i integrację rynków energii, w tym utworzenie połączeń międzysieciowych południe-południe i północ-południe. Śródziemnomorski plan słoneczny nabrał kształtu dzięki opracowaniu dokumentu strategicznego i rozpoczęciu wielu inicjatyw pilotażowych oraz programów wspieranych przez międzynarodowe instytucje finansujące.

⁴ Unijny plan działania na rzecz bezpieczeństwa energetycznego i solidarności - COM(2008) 781 z 13 listopada 2008 r.

W kontekście Partnerstwa Wschodniego prace w dziedzinie trzeciej platformy tematycznej „bezpieczeństwo energetyczne” zostały rozpoczęte wraz z programem działań 2009–2011.

UE oraz jej partnerzy wykorzystujący cywilne elektrownie jądrowe (*Armenia* i *Ukraina*) kontynuowali współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego. UE rozpoczęła dialog na ten temat z krajami partnerskimi planującymi budowę tego rodzaju elektrowni.

→ Wzmocniona współpraca w dziedzinie energii w poprzednich latach była konieczna, aby odpowiedzieć na wzrastające zapotrzebowanie na energię na południu oraz zapotrzebowanie na inwestycje i reformy zarówno na południu, jak i na wschodzie. Wydajność energetyczna oraz promowanie energii odnawialnej będzie jednym z najważniejszych celów współpracy UE z krajami partnerskimi objętymi EPS.

2.7. Instrumenty finansowe odpowiadające celom polityki

Wdrażanie EPS wspierane jest finansowaniem z Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI), który dysponuje pulą środków w wysokości 11,5 mld EUR (na lata 2007–2013). Po średniookresowym przeglądzie dokumentów programowych ENPI przydziały środków dla poszczególnych krajów lepiej odpowiadają ich potrzebom, planowanym osiągnięciom, postępom oraz zdolności wykorzystania środków. Przegląd ten został przeprowadzony we współpracy z krajami partnerskimi oraz z uwzględnieniem wyników wyjątkowo szerokiego procesu konsultacji, obejmującego społeczeństwo obywatelskie, państwa członkowskie UE oraz innych donatorów.

Ukierunkowanie polityki na współpracę opartą o finansowanie stało się jeszcze bardziej widoczne. Zbliżanie ustawodawstw i ujednolicanie przepisów jest wspierane poprzez szersze wykorzystanie programu TAIEX oraz programów twinningowych. Do końca 2009 r. sfinansowano ponad 1000 działań w ramach TAIEX, zawarto 114 umów jednostek bliźniaczych, a 110 kolejnych jest w przygotowaniu. Realizowane są kompleksowe programy rozwoju instytucjonalnego, mające na celu budowanie potencjału w określonych najważniejszych instytucjach, które odgrywają główną rolę w przygotowaniu układów stowarzyszeniowych z krajami objętymi partnerstwem wschodnim.

- Na początku 2009 r. UE wysłała do *Armenii* grupę doradców wysokiego szczebla, aby pomóc we wdrażaniu planu działania EPS (2,8 mln EUR). Doradcy dostarczyli wyspecjalizowanych porad w zakresie opracowywania, ukierunkowania i wdrażania reform mających na celu wzmocnienie władzy prezydenta i władzy legislacyjnej, wykonawczej i sądowniczej ze szczególnym naciskiem na demokrację, dobre rządy, zasadę państwa prawa i gospodarkę rynkową.
- W wyniku porozumienia osiągniętego w grudniu 2009 r. UE wysłała w kwietniu 2010 r. do *Moldowy* polityczną misję doradczą wysokiego szczebla. Będzie ona służyć wiedzą specjalistyczną instytucjom publicznym, aby przyspieszyć polityczne stowarzyszenie i dalszą integrację gospodarczą między UE a *Moldową*.
- W *Tunezji* postępy w kierunku podpisania układu o ocenie zgodności oraz akceptacji wyrobów przemysłowych (ACAA) postępowały dzięki szeroko zakrojonym projektom twinningowym (1,3 mln EUR) skupiającym się wokół harmonizacji ustawodawstw i budowaniu potencjału w administracji rządowej. Działania te były następnie uzupełniane bardziej znaczącymi działaniami wsparcia sektorowego (23 mln EUR) skupionymi wokół jakości infrastruktury i wsparcia dla przedsiębiorstw.

- Na *Ukrainie* pomoc we wdrażaniu protokołu ustaleń na temat współpracy energetycznej odbyła się poprzez dwa działania sektorowe w dziedzinie polityki energetycznej i wydajności energetycznej oraz energii odnawialnej (145 mln EUR). Działania te zostały uzupełnione działaniami twinningowymi dotyczącymi uregulowania rynku energii elektrycznej i gazu.
- W *regionie Morza Śródziemnego* Komisja przeznaczyła środki w wysokości 13 mln EUR na inicjatywę „Horyzont 2020”, która obejmuje budowanie potencjału, opracowywanie systemu monitorowania i przygotowanie ekologicznych projektów inwestycyjnych dla EBI i innych instytucji finansujących.

Sąsiedzki fundusz inwestycyjny zapewnia dotacje na rzecz lewarowania pożyczek udzielanych krajom partnerskim przez EBI, EBOR i inne europejskie instytucje finansujące. Dotacja z budżetu UE w latach 2007–2009 wyniosła 185 mln EUR. Ponadto państwa członkowskie przeznaczyły 47 mln EUR na fundusz powierniczy w ramach sąsiedzkiego funduszu inwestycyjnego. Środki te zostały przeznaczone na lewarowanie pożyczek w wysokości 4,76 mld EUR na inwestycje, które przyczynią się również do realizacji regionalnych inicjatyw współpracy i ponownego pobudzenia wzrostu gospodarczego. W latach 2004–2009 dotacje w wysokości ok. 90 mln EUR przekazane za pośrednictwem Instrumentu Eurośródziemnomorskiego Partnerstwa i Inwestycji posłużyły do lewarowania pożyczek EBI w wysokości ponad 10 mld EUR.

Średniookresowy przegląd upoważnienia EBI do prowadzenia działalności zewnętrznej w latach 2007–2013 pokazał konieczność dalszego zwiększenia spójności między polityką UE a finansowaniem EBI. W tym celu Komisja zaproponowała⁵, aby EBI gwarantował finansowanie obejmujące trzy ważne cele horyzontalne: zmiany klimatu, infrastrukturę socjalną i ekonomiczną oraz rozwój lokalnego sektora prywatnego, w tym MŚP, oraz zasugerowała opracowanie regionalnych wytycznych operacyjnych. W odniesieniu do krajów sąsiadujących propozycja Komisji rozszerza zakres finansowania EBI, a wytyczne będą stanowiły pomoc przy ściślejszym ukierunkowaniu działalności EBI oraz zagwarantowaniu, że będzie ona stanowić uzupełnienie odpowiadających jej środków wsparcia ze strony UE. Komisja zaproponowała również przyznanie dodatkowych 2 mld EUR w ramach tego mandatu w dziedzinie zmian klimatu, z których ponad 1 mld EUR może zostać wykorzystany w krajach sąsiadujących.

W odpowiedzi na kryzys gospodarczy i finansowy Komisja uruchomiła również pomoc makrofinansową na rzecz *Armenii, Gruzji, Mołdowy i Ukrainy*.

→ Przydziały dla poszczególnych krajów z ENPI odzwierciedlają obecnie w bardziej obiektywny i przejrzysty sposób stopień, w jakim rzeczywiście podzielane są wartości leżące u podstaw EPS. Cele Instrumentu Wspierania Systemu Rządów (który ma wynagradzać postępy w realizacji reform systemu rządzenia) zostały dokładniej określone, a w 2011 r. Komisja planuje dokonać **przeglądu działania tego instrumentu**, aby móc dostarczać jeszcze lepiej ukierunkowanego wsparcia na rzecz poprawy systemów rządzenia.

→ **Komisja wzywa Radę do przyjęcia jej wniosku w sprawie zmiany art. 23 rozporządzenia ustanawiającego ENPI.** Dzięki temu uruchomione zostałyby dodatkowe

⁵ COM(2010) 174 z 21.4.2010.

środki (35 mln EUR rocznie) na finansowanie Instrumentu Eurośródziemnomorskiego Partnerstwa i Inwestycji.

→ **Żeby zarówno UE, jak i jej partnerzy mogli korzystać z otwarcia rynków i przekształcić je w rynki zrównoważone, należy wesprzeć przekształcanie gospodarki tych państw w gospodarkę bardziej dynamiczną.** Kraje partnerskie posiadają w większości niewykorzystany potencjał wzrostu, a UE jako ich najważniejszy i – z powodów bliskości geograficznej – oczywisty partner handlowy jest bezpośrednio zainteresowana wspieraniem ich rozwoju gospodarczego. Rozumowanie, które połączyło proces tworzenia rynku wewnętrznego z rozwojem funduszy strukturalnych, stosuje się również do naszych stosunków z krajami sąsiadującymi i powinno stanowić podstawę do rozważań nad kolejnymi ramami finansowymi.

3. INICJATYWY WIELOSTRONNE

Działaniom dwustronnym opisanym w powyższej części towarzyszyły znaczące postępy w ramach stosunków wielostronnych dotyczących krajów sąsiadujących.

Na południu rozpoczęte w 1995 r. **partnerstwo euro-śródziemnomorskie** umożliwiło przygotowanie warunków dla strefy wolnego handlu, która zostanie zrealizowana za kilka lat. Współpraca rozwinęła się w bardzo wielu dziedzinach, takich jak ochrona ludności, kultura, młodzież, wymiany oraz kwestie płci. **Unia dla Śródziemnomorza**, która zastąpiła to partnerstwo od czerwca 2008 r., ma za zadanie nadanie nowego tempa współpracy na trzy ważne sposoby: a) przez nadanie stosunkom UE z partnerami śródziemnomorskimi wyższej rangi politycznej; b) przez zapewnienie większej współodpowiedzialności poprzez system wspólnej prezydencji (jeden przewodniczący ze strony UE, jeden ze strony partnerów śródziemnomorskich), specjalny Sekretariat i Wspólny Stały Komitet, c) przez nadanie tym stosunkom konkretniejszego kształtu i uczynienie ich widoczniejszymi dzięki dodatkowym projektom regionalnym i subregionalnym mającym znaczenie dla mieszkańców tego regionu.

W trudnym kontekście politycznym rodzącego się konfliktu w Gazie postępy polegały głównie na ustanowieniu Sekretariatu Unii dla Śródziemnomorza, wyznaczeniu sekretarza generalnego w styczniu 2010 r. oraz przyjęciu statutu w marcu. Dzięki dotacjom z budżetu UE osiągnięto wyniki w realizacji czterech z sześciu zaplanowanych projektów.

Partnerstwo Wschodnie zostało zainicjowane w maju 2009 r. w odpowiedzi na zainteresowanie partnerów na wschodzie zbliżeniem do UE i osiągnięciem warunków koniecznych do przyspieszenia stowarzyszenia politycznego i dalszej integracji gospodarczej. Dwustronne ukierunkowanie Partnerstwa Wschodniego uzupełnione jest wielostronnym nakierowaniem na promowanie współpracy, otwarty dialog, wymianę najlepszych praktyk i doświadczeń. Uzgodniono cztery platformy tematyczne, które odpowiadają czterem głównym obszarom zainteresowań: demokracja, dobre rządy i stabilność; integracja gospodarcza i konwergencja z polityką UE; bezpieczeństwo energetyczne oraz kontakty międzyludzkie. W ramach każdej platformy przyjęto plan prac na lata 2010–2011, ustanowiono serię paneli i zatwierdzono ogólny kształt serii najważniejszych inicjatyw⁶.

⁶ W dziedzinach: zintegrowanego zarządzania granicami; wspierania małych i średnich przedsiębiorstw; efektywności energetycznej; ochrony ludności; oraz zarządzania w dziedzinie środowiska.

W tym samym czasie Parlament Europejski podjął wstępne kroki na rzecz uruchomienia **Zgromadzenia Parlamentarnego UE–Wschodnie Kraje Sąsiedzkie (Euro–Nest)**, a Komitet Regionów zadeklarował chęć ustanowienia **Zgromadzenia Samorządów Lokalnych i Regionalnych Europy Wschodniej i Zakaukazia**. W listopadzie 2009 r. Komisja, prezydencja Rady i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny zorganizowały w Brukseli Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego, które zgromadziło ponad 200 przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Zalecenia forum zostały przedstawione przez jego przedstawicieli na zebraniu Rady Ministerialnej EPS w grudniu 2009 r.

Synergia czarnomorska, którą zainicjowano w lutym 2008 r., odzwierciedla rosnące zainteresowanie UE promowaniem współpracy regionalnej w regionie Morza Czarnego w związku z faktem, iż dwa państwa nadbrzeżne są obecnie państwami członkowskimi UE. Wiele wcześniej rozpoczętych programów rozwija się w pożądanym sposób, w tym program współpracy transgranicznej w basenie Morza Czarnego na lata 2007–2013 oraz projekt wzajemnych połączeń w regionie Morza Czarnego (społeczeństwo informacyjne).

W regionie Morza Czarnego przygotowano partnerstwa sektorowe z państwami członkowskimi UE w tym regionie (Rumunia, Grecja i Bułgaria) oraz z krajami partnerskimi. Pierwsze z nich, które dotyczyło dziedziny środowiska, zostało zapoczątkowane w pierwszej połowie 2010 r., a obecnie prowadzone są prace w celu określenia warunków obowiązywania.

Komisja aktywnie działała na forum organizacji regionalnych działających w regionie Morza Czarnego, w tym Organizacji Czarnomorskiej Współpracy Gospodarczej, w której jest stałym obserwatorem od 2007 r. oraz Konwencji w sprawie ochrony Morza Czarnego przed zanieczyszczeniem.

Oprócz Unii dla Śródziemnomorza do realizacji ogólnych celów EPS przyczyniło się stałe wdrażanie wspólnej strategii Afryka–UE oraz bliska współpraca UE z państwami Afryki Północnej w ramach strategicznego partnerstwa między Afryką a UE.

4. PODSUMOWANIE

Ze średniookresowego podsumowania europejskiej polityki sąsiedztwa wynika, że mimo trudnych okoliczności UE była w stanie ustanowić partnerstwo na rzecz reform z krajami sąsiadującymi. Przyniosło ono namacalne wyniki z korzyścią zarówno dla krajów

partnerskich, jak i UE, nawet jeśli tworzeniu strategii i przepisów nie zawsze towarzyszyło ich skuteczne wdrażanie.

Pozostało jeszcze wiele wyzwań na przyszłość. Tempo osiągnięć podyktowane jest tym, do jakiego stopnia kraje partnerskie są chętne do podjęcia koniecznych reform. Należy zauważyć, że więcej osiągnięto w dziedzinie gospodarki, przede wszystkim jeśli chodzi o wymianę handlową i zbliżenie ustawodawstwa, niż w dziedzinie demokratyzacji systemu rządów. Poza tym tempo zależy również od korzyści, jakich partnerzy mogą oczekiwać w niezbyt długiej perspektywie czasowej. W tym sensie stopień zaangażowania UE w kwestie partnerstwa również miał – i w dalszym ciągu zachowa – decydujące znaczenie dla osiąganych wyników.